

Da klokka klang ....

Retningslinjer for samarbeid mellom fylkeskommunene og Bufetat region sør

---

Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne mestre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrøng.

(Oppl. § 1.1 -5)

Skole er viktig

Skolen er møteplassen der alle barn og unge skal tilegne seg kunnskaper og utvikle sine ferdigheter, holdninger og verdier. Skolen skal gi utfordringer og mestringsopplevelser, og legge grunnlaget for videre utdanning og deltakelse i samfunnet og arbeidslivet. Uavhengig av bakgrunn skal alle ha de samme mulighetene til å gjøre det beste ut av sine talenter og forutsetninger. Vi skal derfor ha et høyt ambisjonsnivå for barn og unge som bor i barnevernsinstitusjoner.

Barneverns- og skolemyndigheter har et felles ansvar for at alle får det opplæringstilbudet de har krav på. Målet med dette dokumentet er å bedre og utvikle samarbeidet mellom skole- og barnevernsmyndighetene slik at den enkelte får riktig skolegang og trygge rammer for sin undervisning.

Vi skal ikke bare ha høye forventninger på barns vegne, vi må også ha det på våre egne. Gjennom systematisk innsats over tid, er vi klare for et paradigmeskifte i norsk barneverns praksis i arbeidet med skole og utdanning. Retningslinjene for samarbeid er forpliktende for både skole- og barnevernsmyndighetene og er ment for alle som har ansvar for oppfølging av barn og unge i barnevernsinstitusjoner.

Vi har forskjellige oppgaver i samarbeidet med og rundt det enkelte barn i grunnskolen, og det samme for ungdom med rett til videregående opplæring. I gitte situasjoner kan vi ha forskjellig faglig ståsted og forslag til løsning. Dette skal ikke være til hinder for at barnet får riktig tiltak og oppfølging, men det fordrer at vi sammen blir enige om gode løsningsforslag. En god kjøreregel i det tverrfaglige samarbeidet er at vi ikke skal overraske hverandre, men sikre god flyt av nødvendig informasjon. Løsninger skal finnes i samarbeid mellom den det gjelder, og etatene imellom. I situasjoner hvor vi utfordres på trygghet og sikkerhet skal vi i samarbeid søke løsninger som er til både barn, unge og voksnes beste.

Det enkelte barn er det samme uavhengig av flyttinger over fylkesgrenser. I dette dokumentet beskrives oppgaver og hvem som har ansvar for oppfølging av barnet. Det gis en oversikt over de forvaltningsmessige oppgavene og det angis hvem som har ansvaret for å ivareta tilpasset opplæring for den enkelte.

Hver enkelt av oss kan utgjøre en forskjell for barn og unge i barneverninstitusjon med vår innsats. Dette vil gi store positive ringvirkninger for barn og unges framtid.

Oslo, 4. mars 2020

Ellen Ølness Nadim

Regiondirektør
Bufetat region sør

Arly Hauge

Fylkesdirektør utdanning
Agder fylkeskommune

Solveig Olsen

Fylkesdirektør utdanning og kompetanse
Viken fylkeskommune

Helge Galdal

Direktør for opplæring og folkehelse
Telemark og Vestfold fylkeskommune

Innhold

1. Samarbeid og samordning	4
Barnets rett til å medvirke	4
Sentrale dokumenter	5
2. Prinsipper for samarbeid mellom skole og barnevern	6
Opplæringsloven kapittel 9 A. skolemiljø	7
Sikkerhetsvurderinger og samarbeid om trygghet og læringsmiljø	7
Nærvær og fravær	7
Retten til koordinerte tjenester fra flere instanser	7
Individuell plan (IP)	7
Taushetsplikten og mulighet for å utveksle opplysninger	8
3. Fylkeskommunens ansvar og virkemidler	8
Barn i førskolealder	9
Tilpasset opplæring	9
Spesialundervisning	9
Pedagogisk-psykologisk tjeneste	9
Individuell opplæringsplan (IOP)	9
Alternativ opplæringsarena	10
Særskilt språkopplæring	10
Sosialpedagogisk rådgivning og utdannings- og yrkesrådgivning	10
Oppfølgingstjenesten (OT)	10
4. Barnevernets ansvar og organisering	10
Kommunal barneverntjeneste	11
Statlig barnevernmyndighet	11
Barnet og foreldrene	12
5. Særlige utfordringer	12
Behov for kontinuitet og oppfølging	12
Tetthet av barneverninstitusjoner	13
Retningslinjer for samarbeid - skjematisk oversikt	14
8. Veien videre	24

1. Samarbeid og samordning

Gode fellesskapsløsninger er et godt utgangspunkt for et inkluderende oppvekstmiljø. En av de viktigste utfordringene er å tenke helhetlig og samordne innsatsen på tvers av fagområder. Godt forebyggende arbeid krever at vi starter tidlig, og tenker og handler langsiktig. Det krever helhetlige planer som iverksettes i praksis.

Både politiske og administrative ledere har et ansvar for å tilrettelegge for gode samarbeidsformer, sette av tilstrekkelige ressurser og å få til effektive samarbeidslinjer.

Barnevern- og skolemyndigheter har et felles ansvar for å sørge for at barn og unge får det skole- og opplæringstilbudet de har krav på. Det er et mål at alle skal fullføre grunnskolen, og at flest mulig skal få videregående opplæring som gir dokumentert studiekompetanse eller fag- og yrkeskompetanse.

Formålet med dette dokumentet er å bidra til at barn og unge kan utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger for å kunne mestre livene sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet (Oppl. § 1-1 femte ledd), ved å:

- bedre samarbeidet til beste for barn og unge i institusjon
- tydeliggjøre formelt ansvar (lov og regelverk)
- bidra til å tilrettelegge og iverksette systemer og rutiner for samarbeid

For den som arbeider i praksisfeltet innebærer dette at:

- samarbeid handler om mer enn det den enkelte har ansvar for
- det legges til rette for at barn og unge blir hørt og får medvirke

Dette dokumentet omhandler barn og unge som den statlige regionale barnevernmyndigheten (Bufetat) har ansvaret for etter barnevernloven §§ 5-1 og 5-8.

Barnets rett til å medvirke

Barnekonvensjonens artikkel 12 omhandler barnets rett til å bli hørt og sier at

1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

2. For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett

Barnevernloven omtaler barnets rett til medvirkning i §1-6:

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til. Departementet kan

i forskrift gi nærmere regler om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon.

Barn trenger at voksne både ser og ivaretar deres behov. Idealet om at det er barnet som sitter med nøkkelen til hva som er viktig og riktig i sitt eget liv, må ikke komme i forgrunn for den voksnes/profesjonelles forpliktelser overfor et barn. Barnets egen forståelse, utsagn eller innsats kan ikke alene legges til grunn for beslutninger eller avgjørelser.

Tilrettelegging for brukermedvirkning må ivareta ulike behov når det gjelder språk og kultur, funksjonsnivå, alder og modenhet, mestring og eventuelle helseutfordringer.

Barnet trenger ikke ha meninger om løsningen av en sak for å uttale seg. Det er nok at barnet mener noe om enkelte sider av en sak. Barnet skal ha muligheten til å uttale seg, og det må tilrettelegges slik at det kan oppleves som en positiv mulighet og ikke som en byrde.

Barn skal få nødvendig informasjon for å kunne ta stilling til om han eller hun vil uttale seg. Det gjelder hva saken dreier seg om, hvorfor man ønsker barnets uttalelse og om hvordan det kan skje. Barnet skal kunne uttrykke seg fritt om saken og vi skal tilrettelegge og ufarliggjøre situasjonen hvor barn høres.

Sentrale dokumenter

Når barn eller ungdom bor i en godkjent barneverninstitusjon, har Fylkeskommunen plikt til å oppfylle elevenes rettigheter etter [Opplæringslova](#) § 13-2, herunder retten til å gå på nærskolen, spesialundervisning, retten til trygt og godt skolemiljø, og skyss. For barn i førskolealder har fylkeskommunens ansvar for å gi spesialpedagogisk hjelp, etter [Barnehageloven](#) kapittel V A.

[Barnevernloven](#) regulerer Bufetats oppgaver. Etaten skal bistå barneverntjenesten i kommunen med plassering av barn utenfor hjemmet. Bufetat har ansvar for rekruttering og formidling av fosterhjem og at disse får nødvendig opplæring og generell veiledning.

Barnevern- og skolemyndigheter har et felles ansvar for å sørge for at barn og unge får det skole- og opplæringstilbudet de har rett til. For å sikre skole- og opplæringstilbud for barn og unge som plasseres med hjemmel i barnevernloven, har Bufdir i samarbeid med utdanningsdirektoratet utgitt [Melderutiner](#), en rutinebeskrivelse for varsling når barn og unge plasseres utenfor hjemmet med hjemmel i barnevernloven. Det vises også til [Rundskriv Udir-6-2014](#) om rett til opplæring i barnevern- og helseinstitusjon, og i hjemmet ved langvarig sykdom.

Videre er saksbehandlingen regulert i [forvaltningsloven](#) og basert på [barnekonvensjonen](#) og [barneloven](#). Dette samarbeidsdokumentet regulerer samhandlingen mellom fylkeskommunene og Bufetat region sør i spørsmål omkring skole og opplæring.

Rett til [individuell plan](#) følger av barnevernloven, [sosialtjenesteloven](#) og [helse- og omsorgstjenesteloven](#).

Av øvrige dokumenter som har betydning for samarbeidet nevnes [Samarbeidsveilederen](#), [«Se meg» digitale kurs om opplæring og samarbeid](#), [Retningslinjer for skoleansvarlige](#), og «De hørte hva jeg sa» - modell for medvirkning i Bufetat region sør.

2. Prinsipper for samarbeid mellom skole og barnevern

Gode opplæringstilbud for barn og unge i barneverninstitusjoner forutsetter at aktørene rundt barn og unge samarbeider på en god måte. Fylkeskommunen der barneverninstitusjonen ligger er ansvarlig for opplæringstilbudet, og skal få varsel fra Bufetat om innflytting i institusjonen så tidlig som mulig.

I barnevernloven er det gitt bestemmelser om barneverntjenestens plikt til å samarbeide med andre deler av forvaltningen og å medvirke til at barns interesser ivaretas også av andre offentlige organer. I rundskriv 1-3/2004 har fire departementer gitt presiseringer av regler om samarbeid:

Samarbeid mellom tjenestene på tvers av ulike sektorer og nivåer er en forutsetning for et godt hjelpeapparat og et så selvfølgelig mål at det ikke er regulert i et eget regelverk. Derimot er det en rekke enkeltbestemmelser som regulerer sider av samarbeidet mellom tjenestene. F.eks. har både sosialtjenesteloven § 3-2 og barnevernloven § 3-2 bestemmelser om samarbeid på tvers av etater og sektorer i forvaltningen.

Barneverntjenesten skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse oppgaver som den er pålagt etter barnevernloven. Som ledd i disse oppgavene skal barneverntjenesten gi uttalelser og råd, og delta i den kommunale og fylkeskommunale planleggingsvirksomhet og i de samarbeidsorganer som blir opprettet.

Godt samarbeid – viktige forutsetninger

En viktig forutsetning for godt samarbeid er at ansatte har tilstrekkelig kompetanse for å vite hvem de skal samarbeide med og kunnskap om hvilke regler som gjelder. I tillegg til kompetanse om regelverket på eget fagområde må de også ha tilstrekkelig kunnskap om tilgrensende områder for at samarbeidet skal kunne skje innenfor reglene som skal beskytte og ivareta barn og unge. (Helsetilsynet 2009/5 Utsatte barn og unge – behov for bedre samarbeid.) Felles kunnskapsgrunnlag, holdninger og verdisyn gir gode forutsetninger for godt samarbeid. Det er et mål at Bufetat og fylkeskommunene i sitt samarbeid bidrar til kompetanseflyt, gjensidig og felles kompetanseheving.

Forankring i organisasjonens ledelse og overordnede planer er viktig for å sikre ressurstilgang, tilrettelegging og kontinuitet. På individnivå er gjensidig tillit og trygghet, og kunnskap om og respekt for hverandres fagområder et viktig fundament for gode samarbeidsrelasjoner. I tillegg er det viktig med fleksibilitet og at modeller og tiltak er tilpasset lokale rammebetingelser.

Samarbeidet bygges på

- Solid forankring i ledelse
- Tydelig styring, nødvendig myndighet og klare målsettinger
- Ryddig organisering med rutinebeskrivelser og tiltak for kunnskapsoverføring og -deling
- Felles problemforståelse; hva er de viktigste utfordringene og hvilke tiltak skal settes inn?
- Målrettet kartlegging av utfordringer, behov m.m. blant barn/unge, ansatte m.fl.
- Koordinerte tiltak
- Systematisk evaluering og kritisk vurdering av arbeidet
- At vi ikke skal overraske hverandre
- At vi snakker til hverandre, ikke om hverandre
- Ordne opp i hendelser på lavest mulige nivå
- At rette, formelle kanaler benyttes i de prinsipielle sakene

Opplæringsloven kapittel 9 A. skolemiljø

Opplæringslovens kapittel 9A omhandler elevenes skolemiljø. Her lovfestes nulltoleranse mot mobbing og det er elevens opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Skolens ansvar innebærer at alle skolens ansatte, uavhengig av om de er lærere eller har annen stilling, må følge med og gripe inn dersom de blir oppmerksomme på mobbing. Mobbing kan foregå på arenaer hvor skolen er ansvarlig, men likevel ikke er nærmest til å oppdage det. Eksempler på dette kan være mobbing på vei til og fra skolen eller på sosiale medier. Barna skal ha et trygt og godt skolemiljø, og skolen skal følge opp både elever som blir mobbet og elever som mobber. For å lykkes i dette arbeidet er det nødvendig at alle parter rundt barnet samarbeider. Oppmerksomme voksne og godt samarbeid og kommunikasjon mellom barneverninstitusjonen og skolen er derfor svært viktig.

Sikkerhetsvurderinger og samarbeid om trygghet og læringsmiljø

For eleven er det nødvendig å ha trygge og forutsigbare rammer som bidrar til utbytte og læring. For skolen er det nødvendig å kunne forebygge utagering og situasjoner som kan utgjøre fare, både for eleven selv og omgivelsene.

Skolemyndigheter må få den informasjonen som trengs for å kunne vurdere behov for risiko- og sårbarhetsanalyse for den enkelte elev. Der det vurderes at det er behov for en slik analyse skal denne gjennomføres og følges opp systematisk med målrettede tiltak slik at skolen kan sikre tilgjengelige, kompetente ressurser.

Nærvær og fravær

Barn og elevers nærvær i barnehage og skole er viktig for deres læring og utvikling. Institusjonen i samarbeid med skolen er forpliktet til å arbeide for å sikre barn og unges tilstedeværelse.

I grunnskolen har barnet plikt til å gå på skole. I særskilte tilfeller kan opplæringsplikten oppheves helt eller delvis for kortere eller lengre perioder, gjennom sakkyndig vurdering og samtykke fra foresatte. I videregående skole har ungdommen rett til opplæring. Høyt fravær kan føre til at eleven ikke får fullført skoleåret.

Barn og unge kan være i behov av behandling og annet som kan foregå i skoletiden. Alle samarbeidende instanser er forpliktet til å tilrettelegge for at barn og unge i størst mulig grad kan delta i undervisning og være til stede på skolen i skoletiden.

Retten til koordinerte tjenester fra flere instanser

Barn og unge i barnevernet har ofte behov for tjenester fra flere instanser. Dette fører ofte barnet til mange forskjellige steder og arenaer. Dersom møter må legges til skoletiden, bør de så langt det er mulig og formålstjenlig legges til skolen.

Individuell plan (IP)

Barn og unge med behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til å få utarbeidet individuell plan. Det er barnets reelle og helhetlige behov for koordinering som skal legges til grunn.

Individuell plan er først og fremst barnets plan, der hans eller hennes mål og behov for bistand og oppfølging skal være utgangspunkt for utarbeidelse av planen. Barnet har rett til, og skal oppfordres

til å delta i å beskrive behov, ønsker og mål som er viktig for vedkommende selv, både her og nå og i fremtiden.

Alle parter kan ta initiativ til individuell plan, men det er kommunen som har ansvar for opprettelse etter samtykke fra bruker eller foresatte/verge. Formålet med planen er å sikre samarbeid og samordning mellom barnet, familien og de ulike hjelpere, til det beste for barnet. Både Bufetat og fylkeskommunen skal være pådrivere med tanke på vurdering av IP-behov for barn og unge som ikke har individuell plan.

Taushetsplikten og mulighet for å utveksle opplysninger

Taushetsplikten regulerer hva slags type opplysninger som kan formidles mellom tjenesteytere. Et viktig formål med taushetsplikten er å skape tillit hos brukerne og kan være avgjørende for hvor godt man lykkes i arbeid med og for barn og ungdom. Alle som jobber i offentlig virksomhet er underlagt taushetsplikt. I tillegg har vi spesielle bestemmelser som er regulert i noen av de ulike tjenestenes og profesjonenes lovverk og etiske retningslinjer. Barn over 15 år eller foresatte kan gi samtykke til deling av opplysninger. Samtykke må være gitt frivillig og kan trekkes tilbake.

Barn og unge er avhengige av at vi samarbeider og deler informasjon på en hensiktsmessig måte. Taushetspliktregelverket skal både ta hensyn til barn og familiers personvern og legge til rette for best mulig samarbeid og kommunikasjon mellom barnevernet og andre tjenester som arbeider med barn og unge. Handlingsrommet for utveksling av opplysninger er ofte større enn man tror og taushetsplikten skal ikke være til hinder for barnets beste.

3. Fylkeskommunens ansvar og virkemidler

Fylkeskommunen har det juridiske, administrative og faglige ansvaret for opplæring for barn og unge i godkjente barneverninstitusjoner. Fylkeskommunen plikter å oppfylle elevenes rett til opplæring i grunn- og videregående skole.

Formålsparagrafen i opplæringsloven beskriver formålet med opplæring og skolegang på en slik måte at et barn som ikke får den opplæring han eller hun har krav på fratras mulighet for deltakelse i samfunnet på lik linje med andre.

Elever i grunnskolen har rett til å gå på nærskolen. Kommunen kan i forskrift om skolekretsgrenser avgjøre hva som er nærskolen. Kapasitet på skolen kan bare få betydning for skolekretsen/nærskolen når det kan dokumenteres at en skole er full.

Fylkeskommunens ansvar gjelder:

- spesialpedagogisk hjelp til barn før opplæringspliktig alder
- grunnskoleopplæring for barn i opplæringspliktig alder
- videregående opplæring
- pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)
- ungdom i målgruppen til oppfølgingstjenesten (OT)

Fylkeskommunen har ansvar for å tilrettelegge for godt samarbeid mellom skole og hjem. Målet er å bidra til elevens faglige og sosiale utvikling, og involvere foreldre som ressurs for å styrke utvikling av gode læringsmiljø. Viktige komponenter i samarbeidet er informasjon, dialog og medvirkning.

Barn i førskolealder

Barn som har særlige behov for støtte og hjelp i utvikling av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter kan gis spesialpedagogisk hjelp, på bakgrunn av enkeltvedtak, uavhengig av om de går i barnehage eller ikke.

Tilpasset opplæring

Tilpasset opplæring er en forutsetning for å sikre likeverdig og inkluderende opplæring. Opplæringen skal tilpasses den enkelte elevens evner, forutsetninger og behov, og gjelder i både grunnskole og videregående opplæring. Der tilpasning ikke er tilstrekkelig, skal det utredes om eleven har behov for og rett til spesialundervisning.

Spesialundervisning

Elever som ikke har eller kan få et tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, har rett til spesialundervisning.

Det er PP-tjenesten er sakkyndig instans og skal vurdere om eleven har behov for spesialundervisning. Dersom eleven har rett på spesialundervisning skal det fattes enkeltvedtak om spesialundervisning samt utarbeides IOP (individuell opplæringsplan).

Pedagogisk-psykologisk tjeneste

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjenesten) er en lovfestet tjeneste som alle kommuner og fylkeskommuner skal ha.

PP-tjenesten

- gir råd og veiledning om problemer av både personlig, sosial og faglig karakter
- skal hjelpe barn og ungdom med å fullføre skolen
- utreder vansker og vurderer behov for tilrettelegging/spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning og videre hjelp

Dersom barnet eller ungdommen skal utredes av PPT, trengs det en tilmelding. Denne underskrives av foresatte eller ungdommen selv dersom han/hun er over 15 år. For barn og unge i institusjon skal henvendelsen skje til fylkeskommunal PP-tjeneste.

Barnet, ungdommen, eller foresatte kan ta direkte kontakt med PPT.

Individuell opplæringsplan (IOP)

For barn og unge som har fått vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning skal det utarbeides en individuell opplæringsplan. Denne planen skal evalueres i skriftlige rapporter hvert år.

IOP skal bidra til å sikre at eleven får et likeverdig og tilpasset opplæringstilbud. Hensikten med en IOP er å utvikle kortfattede og praktiske planer til hjelp i planlegging, gjennomføring og evaluering av opplæringen for elever som har spesialundervisning.

Alternativ opplæringsarena

Elevene har rett til å gå på nærscole og alle elever skal tilhøre en basisgruppe eller klasse. Elevene skal være i klassen så mye av skoletiden at deres behov for sosial tilhørighet og stabilitet blir ivaretatt. Dette gjelder også for elever som får spesialundervisning.

Andre opplæringsarenaer enn skolen kan brukes dersom det er hjemlet i elevens enkeltvedtak.

Vedtaket må være basert på en faglig vurdering og er vurdert om tiltaket er til barnets beste, jf. barnekonvensjonen art. 3 nr. 1.

Opplæringstilbud som gis på en alternativ opplæringsarena skal være i samsvar med kravene i opplæringsloven med forskrifter, både når det gjelder pedagogisk innhold og organisatorisk tilrettelegging.

Særskilt språkopplæring

Elever som ikke har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær undervisning, har rett til særskilt språkopplæring. Dette er et samlebegrep som omhandler særskilt norskopplæring, tospråklig fagopplæring og morsmålsundervisning.

- **Særskilt norskopplæring:** Tilpasset undervisning i og på norsk. Undervisningen blir gitt av en lærer med norsk kompetanse.
- **Tospråklig fagopplæring:** Tilpasset undervisning i norsk eller andre fag ved hjelp av morsmålet. Undervisningen blir gitt av en lærer med tospråklig kompetanse, norsk og morsmålet.
- **Morsmålsundervisning:** Undervisning i og på morsmålet. Undervisningen blir gitt av en lærer med morsmålskompetanse

Sosialpedagogisk rådgivning og utdannings- og yrkesrådgivning

Den enkelte elev, både i grunnskolen og videregående opplæring, har rett til nødvendig rådgivning, både sosialpedagogisk og utdannings- og yrkesrådgivning.

Oppfølgingstjenesten (OT)

Ungdom som har rett til videregående opplæring, men som ikke er i opplæring eller arbeid har rett til hjelp fra oppfølgingstjenesten til og med det året ungdommen fyller 21 år.

Formålet med oppfølgingstjenesten er å sørge for at all ungdom i målgruppen får tilbud om opplæring, arbeid eller andre kompetansefremmende tiltak, eventuelt en kombinasjon av disse. Tilbud som formidles gjennom oppfølgingstjenesten skal først og fremst ta sikte på å føre frem til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller grunnkompetanse innen videregående opplæring.

4. Barnevernets ansvar og organisering

Barnevernloven regulerer statlig og kommunalt barnevern. Barnevernloven sier:

§ 1-1. Lovens formål.

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

§ 4-1. Hensynet til barnets beste

(...) skal det legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen.

FNs barnekomité har gitt ut en generell kommentar om innholdet i prinsippet om barnets beste. Her er barnets rett til skolegang trukket frem som ett av momentene. I barnevernets ansvar inngår tilrettelegging for at barn og unge i barnevernet skal få den opplæring de har krav på. Det er viktig at skole og skoleruta inngår i vurderingen ved valg av tiltak, beslutning om flytting og gjennom å sikre at skolemyndigheter får nødvendig informasjon om eleven så tidlig som mulig.

Kommunal barneverntjeneste

Kommunene har ansvaret for at alle barn som oppholder seg i kommunen, og som har behov for barnevernets bistand, får den hjelpen de trenger. Alle kommuner skal ha en barneverntjeneste som er ansvarlig for å utføre de oppgaver som etter loven ikke er lagt til et statlig organ. Etter *Melderutiner* sendt fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet til kommunene i september 2014, skal barneverntjenesten melde flytting til ny skolemyndighet så snart det er kjent at et barn flytter etter et barnevernvedtak.

Dersom barnet plasseres på institusjon er fylkeskommunen skoleeier.

Statlig barnevernmyndighet

Statens ansvar er delt mellom Barne- og familiedepartementet (BFD), Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), Helsetilsynet og Fylkesmannen, og Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. BFD har det overordnede ansvaret for barnevernet og forvaltningsansvaret for barnevernloven.

Dette samarbeidsdokumentet beskriver samarbeid om barn og unge i barnevernsinstitusjoner, jf. opplæringsloven § 13-2. Bufetat region sør informerer fylkeskommunene løpende om hvilke institusjoner som til enhver tid er godkjent.

Bufetats enhet for inntak skal påse at informasjon om barnet og barnets situasjon er tilstrekkelig dokumentert i henvisninger, evt. etterspørre utfyllende opplysninger. I avklaringsmøtet skal inntak etterspørre barnets og familiens synspunkter på skole- og opplæringssituasjon. Enhet for inntak har også ansvar for å følge opp skoledeltakelse for barn i private institusjoner.

Ved barnevernsinstitusjonene har leder, sammen med skoleansvarlige og ansatte, ansvar for å følge opp opplæringen til det enkelte barn. Hver institusjon skal ha en skoleansvarlig, som har særlig ansvar for at barnas rett til opplæring sikres i tråd med behov.

Bufdir har utarbeidet [Retningslinjer for skoleansvarlige](#) som definerer oppgaver, ansvar og nødvendig kompetanse hos skoleansvarlige og ledere. I dette inngår blant annet ansvar for

«å påse at

- *det enkelte barn har et opplæringstilbud som sikrer faglig og sosial mestring og utvikling*
- *det foreligger vedtak om spesialundervisning når dette er aktuelt*
- *barnet og foresatte medvirker aktivt på området skole og opplæring*
- *det fremmes forslag til tiltak som sikrer barnets tilstedeværelse på skolen*
- *barnets skolegang og opplæringstilbud er tema på ansvarsgruppemøter*
- *barnets skolegang og beslutninger knyttet til skolegangen er dokumentert i barnets skolekort»*

Ved siden av skoleansvarlig og leders ansvar og oppgaver, har alle medarbeidere i avdelingen funksjoner, ansvar og oppgaver i planlegging og oppfølging av den enkeltes skolehverdag med kortsiktige og langsiktige perspektiv.

Barnet og foreldrene

Barnet er hovedpersonen i opplæringssituasjonen. Barnet skal høres og delta i drøftinger ut fra alder og modenhet. Forvaltningen gjør formelle beslutninger og dokumenterer barnets og foreldrenes deltakelse og aktuelle vedtak. Bufetat region sør sin *Modell for medvirkning – «De hørte hva jeg sa»* beskriver hvordan samarbeidet med barnet skal tilrettelegges.

Foreldre er formell part i alle skole spørsmål med mindre de er fratatt foreldreansvar. Vi legger til grunn at foreldre alltid skal være involvert i arbeidet med barnets opplæring.

5. Særlige utfordringer

Behov for kontinuitet og oppfølging

Barn som bor i barneverninstitusjon har en livssituasjon som i utgangspunktet er utenfor normalen. Det er et mål at opplæring og skolesituasjon i så stor grad som mulig bidrar til normalitet i barnas liv, og deltakelse på lik linje med andre jevnaldrende.

Barn som bor i institusjon flytter ofte og har ofte erfaringer med hyppige skolebytter, og manglende kontinuitet i opplæring er en utfordring. Alle samarbeidende parter skal tilstrebe at opplæringssituasjonen til barnet gir mest mulig kontinuitet og at skolebytter unngås så langt det er mulig. Bufetat og fylkeskommunen skal være pådrivere for at skole og skoleåret/skoleruta inngår i vurderingen ved valg av tiltak og ved beslutning om flytting. Pådriveroppgaven gjelder både generelt, i form av å bidra til oppmerksomhet om viktigheten av at skole inngår i vurderinger rundt tiltaksvalg, og spesielt i enkeltsak når flytting er aktuelt.

Det er viktig at skolemyndigheten også får beskjed om at barnet skal flytte ut fra en institusjon, slik at overgangen til neste skole kan forberedes og skje på best mulig måte.

[Statistikk viser](#) at unge med barnevernstiltak i gjennomsnitt får lavere karakterer i grunnskolen enn jevnaldrende. Unge som er eller har vært i barnevernstiltak fullfører i mindre grad videregående opplæring. En av forklaringene på det høye frafallet kan være det svake faglige utgangspunktet fra grunnskolen. De som fullfører bruker lengre tid enn andre jevnaldrende. Unge som har hatt kontakt med barnevernet har ofte vanskeligere overganger til voksenlivet. Målt seks år etter fullført ungdomsskole er det en langt større andel av unge med barnevernstiltak som hverken er i jobb eller utdanning, og som mottar ytelser fra Nav.

Når ungdom skal plasseres i institusjon er det viktig at det tas hensyn til hvilke opplæringstilbud som finnes for denne ungdommen i det aktuelle området. Dette gjelder særlig ungdom med sterke atferdsutfordringer som vil trenge alternativ opplæring.

Tetthet av barneverninstitusjoner

Det er et fåtall av elever som bor i barnevernsinstitusjon. I enkelte områder er det imidlertid mange institusjoner i samme område, noe som gjør at enkelte skolekretser har en større andel av barn som bor i barneverninstitusjoner. Det er godkjenningmyndigheten i Bufetat som godkjenner etablering og drift av barneverninstitusjoner. Beliggenhet og tilgang til nærscole og evt. nærhet til andre institusjoner er tema som vies særlig oppmerksomhet i godkjenningsarbeidet.

Tilsvarende gjelder institusjoner for ungdom som trenger helt særskilte opplæringstilbud.

Retningslinjer for samarbeid - skjematisk oversikt

FORVARSEL				
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel
Bufetat	Bufetat Region Sør gir melding til den aktuelle fylkeskommunen når vedtak om plassering i institusjon fattes. Elever plasseres i institusjon.	Tidlig informasjon	Løpende	Opplæringsloven § 13-2, Barnevernloven §§ 5-1 og 5-8 Barnehageloven kap. V

VEDTAK OM PlassERING				
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel
Kommunalt barnevern	Vedtakskommunen melder til fylkeskommunen der institusjonen ligger. Informert samtykke om gjensidig utveksling av dokumentasjon legges frem, og alle nødvendige opplysninger og dokumentasjon vedrørende saken oversendes fylkeskommunen. Informasjon om risiko- og sårbarhetsatferd	Tidlig informasjon, komme raskt i gang med et tilpasset opplæringstilbud. Sikre flyt av informasjon mellom skole og barnevern/institusjon.	Umiddelbart etter vedtak	Opplæringsloven § 13-2, Melderutiner Bufdir 2.2.1 og 2.5, Forvaltningsloven § 13a Barnehageloven kap. V

	skal ligge ved meldingen.			
	Utvikle felles innmeldingsskjema med risiko- og sårbarhetsinformasjon og samtykkeerklæring			
	Beskjed til skolemyndigheter om at barnet skal flyttes vekk ved avslutning av tiltak.			

VED PLASSERING				
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel
Barnevernstinstitusjonen	Barnevernstinstitusjonen gir skriftlig melding til fylkeskommunen om nye elever og deres behov for skoletilbud eller rett til spesialpedagogisk hjelp for opplæringspliktig alder.	Komme raskt i gang med opplæringstilbudet	Umiddelbart	Melderutiner 2.5. Barnehageloven kap. V
Barnevernstinstitusjonen	Barnevernstinstitusjonen innkaller fylkeskommunen til skolemøte for avklaring av opplæringstilbudet og opplæringsbehov. Dette møtet bør være en del av inntaksmøtet som skjer på institusjonen når barnet flytter inn. Det vurderes hvorvidt det er behov for ROS-analyse for barnet; Innmeldingsskjema med	Ved samtykke, overføring av opplysninger, tidlig kjennskap til saken, sikre formelle forhold.	Umiddelbart	Barnevernloven § 3-2 Opplæringsloven § 13-2

	avklaring og forpliktelse Etterspørre IP og være pådriver for opprettelse av IP Samtykkeerklæring			
Barnevernsinstitusjonen	Fylkeskommunen innkalles til skolemøtet (del av inntaksmøtet i institusjonen). Gjelder barn og unge etter Opplæringsloven.	Overføring av opplysninger, tidlig kjennskap til saken, sikre formelle forhold.	Umiddelbart	Barnevernloven § 3-2 Opplæringsloven § 13-2

AVKLARING OM OPPLÆRING				
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel
Fylkeskommunen	Fylkeskommunen avklarer relevant og mulig opplæring i samarbeid med elev/foresatt. Opplæringen kan gjennomføres på hjemmeskole, nærskole, alternativ opplæring, som SMI-skole, eller evt. som hjemmeundervisning i institusjon.	Opplæring tilpasset barnet/den unges behov.	Umiddelbart	Opplæringsloven §§13-2 og 8-1 Lokale inntakskrav for videregående opplæring.
Fylkeskommunen	Elever som skal ha et ordinært opplæringsstilbud, uten behov for spesialundervisning, henvises umiddelbart til nærskole eller fortsetter på sin hjemmeskole. Fylkeskommunen gjør nødvendige avtaler.	Sette i gang/fortsette opplæringen uten unødig opphold.	Umiddelbart	Opplæringsloven § 8-1, Lokale inntakskrav for videregående opplæring.

Fylkeskommunen	Ved behov for spesialundervisning sendes tilmelding til Fylkeskommunal PPT.	Kartlegge behov	Umiddelbart	Opplæringsloven § 5-1
Fylkeskommunen	Ungdom med ungdomsrett etter Opplæringsloven § 3-1 som er i et opplæringsløp skal få tilbud om opplæring i akseptabel avstand fra institusjonen, også når plassering/flytting skjer underveis i skoleåret.	Kontinuitet og hindre avbrudd i opplæringen.	Løpende	Melderutiner 3.1.2 Forskrift til Opplæringsloven § 6-8
Fylkeskommunen	For elever i videregående opplæring: Ungdom med ungdomsrett etter opplæringsloven § 3-1 som ikke er i opplæring eller i arbeid overføres til Oppfølgingstjenesten	Ivareta ungdommens rettighet. Tilbudet skal primært ta sikte på å føre frem til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller grunnkompetanse innenfor videregående opplæring.	Umiddelbart	Opplæringsloven § 3-6 Opplæringslovens forskrift § 13-1
Fylkeskommunen	Avklaringsmøte. Aktuelle deltakere: eleven, foresatte, fylkeskommunen, barnevernsinstitusjonen, avgiverskole og ny skole, OT, PPT, barnevernstjenesten i elevens hjemkommune, Bufetat inntak, behandler.	Identifisere opplæringsbehov og etablere samarbeidsrutiner	Fylkeskommunen	Opplæringsloven 13-2

SPECIALPEDAGOGISK HJELP FØR OPPLÆRINGSPLIKTIG ALDER

Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel
---------------	-----------------	------------	--------------	----------------

Fylkeskommunen	Ved melding om plassering av barn under opplæringspliktig alder, med rett til spesialpedagogisk hjelp etter Barnehageloven kap. V, vil fylkeskommunen i samarbeid med foresatt finne den beste løsningen. Dette kan enten være kjøp av tjenester eller bruk av fylkeskommunens egne spesialpedagoger.	Ivareta barnets rettigheter.	Umiddelbart	Barnehageloven kap. V
----------------	---	------------------------------	-------------	-----------------------

GRUNNSKOLE				
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel
Fylkeskommunen	Elever som kan videreføre sitt skoletilbud på hjemmeskolen fortsetter der. Fylkeskommunen gjør avtale med kommune/skole.	Kontinuitet	Umiddelbart	Opplæringsloven § 8-1
Fylkeskommunen	Elever med behov for spesialundervisning tilmeldes fylkeskommunal PPT.	Ivareta elevens rettigheter	Løpende	Opplæringsloven §§ 5-1, 5-3
Fylkeskommunen	Fylkeskommunen fatter nødvendige enkeltvedtak (for eksempel særskilt språkopplæring)	Ivareta elevens rettigheter	Løpende	Opplæringsloven §§ 13-2, 2.8 og 3.12
Skolen hvor eleven går	Fylkeskommunen innkalles til	Sikre at vesentlige endringer i skoletilbud skjer i samråd med	Løpende	Opplæringsloven § 13-2

	samarbeidsmøter, og får tilsendt referater.	fylkeskommunen.		
Fylkeskommunen	Skolen hvor eleven går skriver skolerapporter med faste intervaller som sendes foresatte og barneverntjenesten i vedtakskommunen samt institusjonen (NB samtykkeerklæring)	Sikre at eleven får et godt opplæringstilbud	Halvårlig	

SØKNAD TIL VIDEREGÅENDE OPPLÆRING				
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel
Eleven, med bistand fra barnevernsinstitusjonen og skolen	Ungdom som har fylt 15 år søker selv om inntak til videregående opplæring. Skole og institusjon skal bistå eleven slik at dette blir gjort riktig til fastsatte frister. Ved usikkerhet om framtidig bosted kan det søkes til flere fylkeskommuner, jf. www.vilbi.no	ivareta elevens interesser.	1. mars (ordinært inntak) 1. februar (tilleggsopplysninger), 1. oktober (§ 6-30)	Opplæringsloven § 3-1, Opplæringslovens forskrift kap.6, Meldrutiner 3.1.2

VIDEREGÅENDE OPPLÆRINGSTILBUD					
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel	
Fylkeskommunen	Sørge for at ungdommens opplæringstilbud er i henhold til nasjonale forskrifter og lokale inntaksforskrifter.	Ivareta ungdommens rettigheter	Umiddelbart	Opplæringslovens forskrift kap. 6, Lokal inntaksforskrift	
Fylkeskommunen	Ungdommer med behov for spesialundervisning tilmeldes fylkeskommunal PPT.	Ivareta ungdommens rettigheter	Løpende	Opplæringsloven §§ 5-1, 5-3	
Fylkeskommunen	Fylkeskommunen fatter nødvendige enkeltvedtak, for eksempel vedtak om særskilt språkopplæring	Ivareta ungdommens rettigheter	Løpende	Opplæringsloven § 13-2, Ot.prp. nr. 46 (1997-98)	

SAMARBEID OG OPPFØLGING					
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel	
Bufetat	Godkjenningsmyndigheten skal ved søknad om godkjenning av ny institusjon ta inn i vurderingen forhold som vedrører nærscole og tilgjengelighet til videregående skole	Sikre at institusjonene og skolene kan ivareta barnas rettigheter	Løpende	Bvl. §1-4 Kvalitetsforskriften §4	

Bufetat	Sikre tilgjengelig oversikt over godkjente institusjoner etter Barnevernlovens kvalitetsforskrift	Fylkeskommunene skal til enhver tid kjenne til hvilke institusjoner som gir rettigheter etter Opplæringslovens § 13-2	Løpende	Barnevernslovens § 5-10, Kvalitetsforskriften
Bufetat	Sikre tilgjengelig oversikt over Bufetats skoleansvarlige på den enkelte avdeling	Fylkeskommunene skal til enhver tid kjenne til og samarbeide med avdelingenes skoleansvarlige	Løpende	Bufetats instruks
Bufetat	Innkalle til samarbeidsmøte på direktørnivå	Sikre overordnet kommunikasjon og drøfting Evaluate og justere retningslinjer for samarbeid.	Årlig	Bufetats årshjul
Institusjonen	Barnevernet har ansvar for oppfølging av opplæringen for barn det har omsorg for. Institusjon skal støtte opp om skolens arbeid og systematisk følge opp samarbeidet med skolen/kontaktlærer. Institusjonen skal ha rutiner for oppfølging av elevens skolearbeid. Barneverninstitusjonen har et løpende ansvar sammen med plasseringskommunen, barnet, ungdommen og foresatte, for å vurdere om behovet for skoletilbudet er ivaretatt.	Sikre tilpasset opplæring	Løpende	Melderutinen
Fylkeskommunen	Fylkeskommunen gjør avtaler med kommunene i eget fylke om rutiner rundt grunnskoleopplæring	Sikre rask oppstart av opplæring	Umiddelbart	Opplæringsloven § 13-10

	for barn og unge i barnevernsinstitusjoner.			
Skolen hvor eleven får sitt opplæringstilbud	Kalle inn til jevnlig samarbeidsmøter rundt den enkelte elev. Deltakere: elev, foresatte, kontaktlærer/representant fra skolen, fylkeskommunen, institusjonen, PPT m.fl.	Sikre at eleven får en god opplæring	Jevnlige	
Kommunalt barnevern	Ansvarsgruppemøter: Skolen/Fylkeskommunen kalles inn og får referat.	Samordning av tiltak	Etter plan.	Barnevernloven § 2-1, 5.ledd pkt. d.
Fylkeskommunen	Dersom det vurderes å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten, vil fylkeskommunen varsle institusjonen	Sikre godt samarbeid		

AVSLUTTET OPPLÆRING - FLYTTING				
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel
Kommunalt barnevern	Melding om flytting av elev sendes til fylkeskommunen hvor eleven er.	Sikre elevens rettigheter og skape kontinuitet	Umiddelbart	Melderutiner 2.2.2
Institusjonene	Melding til skolen når de får beskjed om at barnet skal flytte ut.	Sikre kontinuitet	Umiddelbart	

Kommunalt barnevern/foresatte	Sender melding til ny opplæringsansvarlig.	Sikre kontinuitet	Umiddelbart	Melderutiner 2.2.1
Fylkeskommunen	Skolen hvor eleven får sitt opplæringstilbud skriver sluttrapport som sendes foresatte/elev, barneverntjeneste, ny hjemmeskole og institusjon/eleven.	Sikre kontinuitet og gode overganger til det beste for eleven.	Ved avsluttet opplæring	

Ved evt. brudd på retningslinjene for samarbeid				
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel
Bufetat/Fylkeskommune	Kollegial eller formell henvendelse på laveste nivå for avklaring av aktuell situasjon. Avtale om hvordan tilsvarende saker skal håndteres.		Umiddelbart	
Bufetat/fylkeskommune	Oppfølging av enkeltsituasjoner og utfordringer		Umiddelbart	

Felles kompetanseheving				
Ansvar	Handling	Mål	Frist	Hjemmel

Bufetat/fylkeskommunen	Årlig plan for kompetansetiltak.		1. desember	Samarbeidsdokumentet
Bufetat/fylkeskommunen	Gjennomføre felles kompetansetiltak		Løpende	Samarbeidsdokumentet

8. Veien videre

Vi ønsker å videreutvikle oss på disse områdene:

- Felles kompetanseheving
- Barn og unges medvirkning
- Felles innmeldingsskjema med risiko- og sårbarhetsinformasjon og samtykkeerklæring
- Utarbeide felles maler og rutinebeskrivelser på aktuelle områder
- Evaluere og revidere dokumentet